

Kollegial granskning 2013

Trelleborgs kommun

med fokus på

Barns trygga uppväxtvillkor

Genomförare:
Partnerskapet för barns rättigheter i praktiken.

Granskare:
Siv Andersson, Angereds
stadsdelsförvaltning, Göteborgs stad
Cecilia Ljung, Karlskoga/Degerfors
kommuner

Sekreterare:
Hannah Lidström, Västerås Stad

Kommuntjänsteman:
Karin Jeppsson, Trelleborgs kommun

Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken
Borlänge Degerfors/Karlskoga Angereds stadsdel i Göteborg
Gävle Haninge Trelleborg Uppsala Västerås Örebro Östersund
www.barnkonventionen-partnerskapet.se

Innehåll

Sammanfattning samt granskningsgruppens reflektioner	3
1. Styrdokument	3
2. Inflytande och delaktighet	3
3. Framtid	4
Granskarnas reflektioner	4
Inledning.....	5
1. Styprocesser	5
1.1 Hur säkerställer ni genom kommunens styrdokument att barn har trygga uppväxtvillkor i din kommundel?.....	5
1.2 Hur säkrar ni att det blir en röd tråd genom hela organisationen?	7
1.3 Hur säkras att kommunens barnkonventionsarbete och/eller resonemang håller över tid?	8
1.4 Hur prioriteras barns trygga uppväxtvillkor under kommunalekonomiskt pressade förhållanden?	9
1.5 Hur följs barns trygga uppväxtvillkor upp?	10
1.6 Sammanfattning styprocesser	11
2. Inflytande och delaktighet	12
2.1 Vilka frågor berör barn/unga i perspektivet trygga uppväxtvillkor utifrån din nämnd/verksamhet?.....	12
2.2 På vilka sätt får barn och unga möjlighet och förutsättningar att vara delaktiga i ditt område?	12
2.3 Vilken betydelse tillmäts barnens åsikter?	14
2.4 Hur hittar ni barn/unga för samtal?	15
2.5 Hur får barn och unga återkoppling när de deltagit i dialog, samtal, enkäter etc?.....	16
2.6 Sammanfattning inflytande och delaktighet.....	17
3. Framtid	17
3.1 Reflektioner utifrån avsiktsförklaringarna	17
3.2 Sammanfattning framtid.....	19
Bilaga 1. Deltagare	20

Sammanfattning samt granskningsgruppens reflektioner

Trelleborgs kommun är en av tio kommuner i Partnerskapet för barns rättigheter i praktiken. Partnerskapet har under 2013 genomfört en tredje kollegial granskning av kommunernas arbete. Temat för årets granskning är barns trygga uppväxtvillkor. I denna rapport har granskarna reflekterat över arbetet i Trelleborgs kommun, samt delat med sig av utvecklingsförslag.

Frågor har ställts utifrån tre områden till tre olika grupper, förtroendevalda, programdirektörer/chefer samt till verksamhetsnära personal:

- Styrprocesser
- Inflytande och delaktighet
- Framtid

En sammanfattning av resultatet samt av granskningsgruppens reflektioner redovisas nedan.

1. Styrdokument

I Trelleborgs kommun har man nyligen antagit en barnrättsstrategi, i vilken barns uppväxtvillkor beskrivs. Barns trygga uppväxt villkor säkerställs i övrigt genom den barnchecklista som ska fyllas i inför varje beslut som rör barn. Flera av granskningsdeltagarna säger själva att de inte helt och hållet känner till hur barns rättigheter återfinns i de kommunövergripande styrdokument. Dokument som nämns är istället skolplan, tillgänglighetsplan, likabehandlingsplaner och olika enhetsplaner. Några förvaltningar har effektmål som rör barn, andra har det inte. Arbeta följs upp genom att målen i styrdokumentet följs upp, samt genom ett årligt barnbokslut.

En röd tråd i organisationen skapas genom att den kommunövergripande visionen bryts ner av alla nämnder. Vidare har man omorganiserat och bland annat skapat en bildningsnämnd som har hand om förskola och skola, vilket gör det lättare att samarbeta och att hålla ihop skolverksamheterna. För att säkerställa att arbetet med barnrättsfrågor håller över tid ligger ansvaret på tjänster och inte på personer. De politiska blocken verkar vilja ungefär samma sak, enligt både politiker och tjänstemän. Barn är en prioriterad målgrupp i kommunen, besparingar verkar i princip ha uteblivit. Ett undantag är tekniska förvaltningen, där de ledande tjänstemännen upplever att neddragningar görs i hela organisationen. Tekniska nämnden är dock av annan åsikt, och bedömer att de även i ekonomiskt svåra tider prioriterar till exempel lekplatser och parker.

2. Inflytande och delaktighet

Flera förvaltningar och nämnder menar att samtliga deras frågor rör barn och ungdomar. Barn har möjlighet att komma till tals på flera olika sätt i Trelleborg. Några formella forum genom vilka barn har möjlighet att påverka är råden inom skolan, tillgänglighetsråd och ungdomsforum. Barn och ungdomar har även möjlighet att lämna medborgarförslag och politiken använder sig av referensklasser. Flera exempel där barn är delaktiga i samhällsplaneringen nämns, bland annat vid skapandet av en generationspark och vid ombyggnation av centralstationen. Man har även enkäter inom olika områden där barn får berätta om hur det mår bland annat. Återkopplingen till barn och unga kan enligt samtliga granskningsgrupper bli bättre, även om det finns exempel på där det fungerar väl.

3. Framtid

När granskningsdeltagarna får skriva egna avsiktsförklaringar kring vad som krävs för att alla barn ska ha trygga uppvillkor om fyra år, samt vad de själva kan göra för att uppnå detta, inkommer en mängd förslag. Exempel är att låta barn vara delaktiga i budgetprocessen, att förbättra barns möjligheter att vara delaktiga i samhället bland annat genom att de verkligen ska bli lyssnade på, att öka kunskapen om barnrättsfrågor bland tjänstemän och politiker och att förbättra samarbetet mellan och inom förvaltningar och nämnder. Ungdomsforum är en instans man vill fortsätta ha och använda ännu mer. Återkoppling till barnen är ett annat område som kan utvecklas.

Granskarnas reflektioner

Styrkor

Granskningsgruppen uppfattade att arbetet med barn i samhällsplanering har varit väldigt framgångsrikt och ett lyckat arbete för barns trygga uppväxtvillkor och rekommenderar därför att använda den metoden i fler sammanhang för ökad delaktighet med barn och unga. Inom skolan lyftes de ordinarie råden vilka är en fungerande arena för vardagsnära frågor för barn och unga. Det finns en långsiktighet genom att man har antagit en barnrättsstrategi.

Barnbokslutet nämndes av flera som ett bra verktyg för uppföljning, även om det även framkom tankar på att systematiken kring arbetet kan utvecklas ytterligare. När det gäller den ekonomiska situationen är det tydligt att det bland deltagarna fanns en uppfattning om att det är under ekonomiskt svåra tider som de största behoven finns. Det är även då man bör satsa på förebyggande insatser. Det är även positivt att socialtjänsten driver ett tydligt förebyggande och främjande arbete.

Utvecklingsområden

Granskningsgruppen önskar en tydligare koppling mellan barnrättsstrategin och kommunens övriga styrdokument så som vision och budget. Vi anser att barnrättsarbetet skulle kunna förbättras genom fortsatt implementering av barnrättsstrategin. En person lyfte fram att Trelleborg har en barnchecklista, vilket kan vara ett verktyg för att förbättra arbetet.

Granskningsgrupperna har nämnt ett flertal övriga utvecklingsområden som granskarna håller med om behöver utvecklas. Dessa är:

- Jobba med att göra barnrättsstrategin mer känd och använd
- Öka användningen av Trelleborgs barnbokslut genom att låta det vara en del i budgetprocessens årshjul
- Utveckla arbetet med ung dialog med utgångspunkt från arbetet med barn i samhällsplaneringen.
- Fortsätt med det genomtänkta generella arbetet för främjande och förebyggande arbete för barn och unga.

Slutsats

Trelleborg beskriver en prioritering av barn och unga i praktiken vilket granskningsgruppen vill lyfta fram som oerhört väsentligt. Trelleborg har en ökad medvetenhet om barnkonventionen sedan föregående granskning 2009 och det finns idag goda förutsättningar för att barnrättsfrågorna ska ta plats för att utveckla barns trygga uppväxtvillkor.

Inledning

Trelleborg är en av tio kommuner i Partnerskapet för barns rättigheter i praktiken. Partnerskapets utvecklingsarbete utvärderas genom kollegial granskning, vilket är en metod för ömsesidigt lärande och utveckling. Kollegial granskning ska främst ses som rådgivande och ska inte betraktas som en revision. Kollegial granskning bygger på att genomförande av granskningsdialog samt utvärdering utförs av en granskningsgrupp som arbetar inom verksamhet liknande den som granskas, i detta fall kollegor inom partnerskapet. Det etiska perspektivet är viktigt vid kollegial granskning. Det måste finnas ömsesidighet och förtroende samt en ärlig och öppen kommunikation mellan parterna.

Partnerskapet har i sin verksamhetsplan definierat tre områden att arbeta med; styrprocesser, inflytande och delaktighet samt uppföljning/indikatorer.

Den kollegiala granskningen 2013 är den tredje granskningen som görs inom partnerskapet. De tidigare granskningarna, 2007 och 2009 har haft fokus på områdena styrprocesser och inflytande i allmänhet men har också blickat framåt. Metoden har vid dessa tillfällen prövats och utvecklats till årets granskning som har tema barns trygga uppväxtvillkor.

Den kollegiala granskningen av Trelleborgs kommun ägde rum 22 november 2013 och genomfördes utifrån den metod/ mall¹ som partnerskapet har arbetat fram. Dagen var uppdelad på tre möten; ett med politiker, ett med högre chefer och ett med mer verksamhetsnära tjänstemän, chefer och personer med nyckelfunktioner. Deltagarlista se bilaga 1.

Alla grupper fick svara på samma frågor inom tre delområden:

- Styrprocesser
- Inflytande och delaktighet
- Framtid

Granskningsgruppen har reflekterat över svaren genom jämförelser mellan de tre grupperna samt över tid mellan tidigare granskningar och 2013 års granskning. Reflektioner och kommentarer har sammanställts i denna rapport.

1. Styrprocesser

1.1 Hur säkerställer ni genom kommunens styrdokument att barn har trygga uppväxtvillkor i din kommun?

Politiker

- Under våren 2013 har kommunfullmäktige antagit en barnrättsstrategi. Denna har framtagits för att säkerställa att alla jobbar med frågorna. Både politiker och tjänstemän har varit delaktiga i framtagandet. Strategin utgår från barnkonventionen och från kommunens värdegrund, och rör bland annat trygga uppväxtvillkor.

¹ <http://barnkonventionen-partnerskapet.se/>

- Det görs varje år ett barnbokslut.
- Inför varje politiskt beslut ska en barnchecklista fyllas i.
- Arbetsmarknadsnämnden har tagit fram ett dokument som handlar om barn i ekonomisk utsatthet.
- Det finns likabehandlingsplaner med antimobbingsaktiviteter ute på varje skola och då är det rektor som ansvarar för elevernas arbetsmiljö ute på skolorna. Det är det som ska bidra till trygghet i skolmiljön.
- Samhällsbyggnadsnämnden har gjort ronder och tittat på hur det ser ut i den fysiska miljön utifrån ett barnperspektiv, men de har inga styrdokument som säkerställer detta. Däremot finns detaljplaner för till exempel förskolor och skolor, och det borde även finnas någon form av inventering och checklista.
- En person säger att det är svårt att säga att man har styrdokument som säkerställer att alla barn har trygga uppväxtvillkor. Dels för att det finns barn som inte har det så bra, och dels för att det ej finns någon enhetlig definition av vad man menar med trygga uppväxtvillkor. Om detta beror på att det ej avsatts tillräckligt med pengar eller något annat är svårt att svara på, menar denna person.

Ledande tjänstemän

- Kommunen har ett nytt styrsystem sedan knappt två år. I det systemet finns delar som handlar om trygghet, cheferna kan dock inte säga att det finns något särskilt uttalat just kring barns trygghet. Det är något som behöver komma in, menar cheferna. Cheferna är överlag osäkra på vilka dokument som innehåller mål eller ambitioner kring barns trygga uppväxtvillkor. Någon menar att det är illa om det inte finns styrdokument kring detta område, men att det är nästan lika illa om det finns utan att de själva känner till dem.
- Serviceförvaltningen förvaltar lekplatser inom skola där det regelbundet görs översyner, det är dock oklart på vilket sätt barnets perspektiv eller barnperspektivet är med i detta. Vidare finns all måltidsproduktion inom denna förvaltning och inom den verksamheten är det en säkerhetsfråga att se till att barnen får rätt mat. Styrdokument saknas.
- Inom socialförvaltningen har de effektmål som gäller för nämnden, varav två handlar om barn. De använder barnchecklistan inför beslut och de utgår även från BBIC-modellen (Barns behov i centrum). Inom ramen för dessa två möjligheter för barn att komma till tals inför generella eller individuella beslut erbjuds möjligheten att prata i en trygg miljö.
- Räddningstjänsten träffar alla sexåringar, samt år 2, 5 och 8 i grundskolan, för att gå igenom säkerhetsaspekter i till exempel hemmiljö och i publika lokaler som gäller just deras ålderskategori. Det tros bli en positiv effekt för samhället. Trelleborgs räddningstjänst var först i Sverige med att arbeta med förebyggande insatser riktade mot barn i den utsträckning som de gör.
- Räddningstjänsten har en årlig uppföljning då de redovisar hur förvaltningen följer barnkonventionen, något även övriga förvaltningar gör.

Verksamhetsnära personal

- Det finns en barnchecklista som ska användas i alla ärenden som rör barn, vilken tjänstemännen fyller i.
- Ett målprogram för tillgänglighet har nyligen antagits. Många delar i programmet berör barn, till exempel att den fysiska miljön ska vara tillgänglig för alla och att den information som går ut från kommunen ska vara begriplig.
- Skolplan finns, i vilken det står mycket om barns villkor. Även i socialtjänstlagen och i skollagen finns det med. I skolplanen är barnkonventionen en grundbult och säger bland annat att barn ska ta ansvar efter ålder och mognad.
- Inom individ- och familjeomsorgen arbetar man med BBIC. De har även uppföljning av barns situation, till exempel när det gäller antal besök eller familjehemsplacering. Vidare medverkar IFO i föräldrautbildningar såsom COPE. Osäkerhet råder dock kring huruvida detta finns med i styrdokument eller ej, däremot finns ett systematiskt arbete. Hela verksamheten bygger på att jobba förebyggande mot barn och ett ämne som är aktuellt just nu är att utveckla hur barn kommer till tals.

1.2 Hur säkrar ni att det blir en röd tråd genom hela organisationen?

Politiker

- Varje nämnd ska jobba med de övergripande frågorna, som till exempel finns i visionen, och bryta ner dem nämndspecifikt.
- Någon menar att det enbart genom styrdokumentet inte går att avgöra om det finns en röd tråd genom organisationen. Det råder olika uppfattningar om detta. Det finns övergripande dokument som nämnder och förvaltningar har i uppgift att förverkliga, men om den röda tråden finns eller ej beror på duktiga de är på att göra detta.
- Bildningsnämnden sysslar bara med barn så allt arbete går ju ut på att skapa en röd tråd. Tryggheten ingår i styrdokument och i resultatmål.
- I den nuvarande politiska organisationen har en del nämnder slagits ihop och de har bland annat en gemensam bildningsnämnd. Detta gör att det går att få en mer sammantagen bild av barn i de olika åldersgrupperna om man tittar specifikt på skolans värld. Genom att man kan följa barnen under en lång tid och se till helheten försöker man säkerställa kvaliteten. Det finns även en kommunikation mellan gränserna så att överlämningarna mellan olika nivåer inom skolan är smidiga, vilket också bidrar till att skapa en enhetlighet inom organisationen.
- Fokusområdet som handlar om uppväxtvillkor ska förhoppningsvis hålla en röd tråd, även om det är på en övergripande nivå och inte i detalj.
- Inom socialförvaltningen finns mängder av styrdokument och handlingsplaner på övergripande nivå, och i verksamheterna så vet de som jobbar med detta vad som står i dessa dokument. IFO har exempelvis många verksamheter som verkligen följer upp hur barnen har det. Det finns inte något uppsökande arbete men många anmälningar och frågor kommer in till dem. Nämnden har nu begärt en översyn av IFO, för att se vad som är problem och vad som kan utvecklas.

- Inom bildningsförvaltningen har man (naturligtvis) utgått från kommunens övergripande planer när de utformat egna, vilket gör att verksamheterna på olika nivåer hänger ihop. Den långsiktiga vägen till trygghet är att man har en utbildning som leder till ett arbete så småningom.
- Någon menar att man, för att komma någon vart, behöver prioritera inom vilka områden som man ska förbättra sig och eventuellt lägga extra resurser på det området.

Ledande tjänstemän

Frågan ställdes ej.

Verksamhetsnära personal

- Genom att Trelleborgs kommun har ett övergripande styrdokument med en vision som alla har ställt sig bakom och arbetat för att uppnå, har man en röd tråd i arbetet genom styrdokument. Dock osäkert om barn nämns specifikt i detta dokument. Varje nämnd bryter ner visionen och tar fram mål.
- Kommunstyrelsen har beslutat att det ska finnas rutiner för hur barn och unga inom bildningsnämnden, fritidsnämnden och arbetsmarknadsnämnden ska vara delaktiga i samhällsbyggnadsnämndens arbete med planfrågor. Representanter från dessa förvaltningar ingår i en arbetsgrupp, som sammankallas av samhällsbyggnadsförvaltningen.
- Trygghetsfrågor för barn jobbar bildningsförvaltningen med så att det blir en röd tråd från förskola till gymnasiet. Inom bildningsförvaltningen samtalar de ofta om sitt kvalitetsarbete där barnkonventionen är mycket viktigt.

1.3 Hur säkras att kommunens barnkonventionsarbete och/eller resonemang håller över tid?

Politiker

- Barnchecklistan finns med i kallelse till samtliga nämnd- och styrelsemöten. Detta kan bli ännu mer tydligt, menar någon. På ledningsnivå finns ett systematiskt kvalitetsarbete och även här ska barnchecklistan ingå.
- Politiker och tjänstemän från olika nämnder och förvaltningar ska utbildas kontinuerligt i barnkonventionsfrågor, för att säkerställa att alla har samma grund att stå på. Då det hela tiden sker förändringar i organisationen är förhoppningen att denna utbildning ska återkomma årligen.
- Det upplevs som att det skett förbättringar inom området på sistone. De nämnder som arbetar direkt mot barn använder barnchecklistan men andra glömmer nog bort det, tror någon.
- En utmaning är att se till att barnrättsfrågorna och barnchecklistan blir en del i processen utan att det blir slentrian.

Ledande tjänstemän

- Samtliga förvaltningar följer varje år upp sin verksamhet för att lämna en sammanställning till barnbokslut.
- Cheferna upplever att de politiska blocken är eniga i barnrättsfrågan och tror inte att det skulle innebära någon större skillnad om majoriteten skulle bytas. Några har erfarenhet från annan majoritet bakåt i tiden och har inte märkt någon skillnad.
- Det är förvaltningschefernas ansvar att inom sina respektive organisationer tänka till vad de kan göra för att arbetet ska fungera. Det är detta steg som är det viktiga och där det ofta saknas något.

Verksamhetsnära personal

- Barnkonventionsarbetet är förankrat i kommunfullmäktige, vilket innebär att det gäller över tid.
- Ansvaret ligger på tjänster och inte på personer. På så sätt kommer det alltid vara någon som har i uppdrag att bevaka olika områden. Det är viktigt att arbetet på detta sätt byggs in i organisationen.
- I skolan ska styrdokumenterna uppdateras årligen, till denna revidering görs varje år en kartläggning av läget genom inspektion av både Skolinspektionen och Diskrimineringsombudsmannen. Det har blivit en skärpning i styrdokumenterna för att det ska bli ett levande arbete.

1.4 Hur prioriteras barns trygga uppväxtvillkor under kommunalekonomiskt pressade förhållanden?

Politiker

- Budget fördelas efter det resursfördelningssystem som är baserat på demografiska strukturer. Någon menar att resursfördelningen per barn inte har stigit i paritet med att löner och andra kostnader har ökat, vilket ger en urholkning.
- Det upplevs inte som att Trelleborgs kommun har varit riktigt pressade de senaste åren, till skillnad från 1990-talet då det var en verklig ekonomisk kris.
- Kommunen har instiftat en social investeringsfond. Det är små pengar men det är i alla fall något.
- Det handlar också om att prioritera familjer med barn så att alla har en vettig bostad. Det görs en del prioriteringar men de samordnas nog inte helt och hållet, tror någon, vilket är ett utvecklingsområde. Även till exempel lekplatser och parker måste prioriteras även när det är tuffa tider. För sådant avsätter tekniska nämnden en del av budget så att det ska fungera även i ekonomiskt svåra tider.

Ledande tjänstemän

- Ur socialförvaltningens perspektiv så är det barnen som den högst prioriterade gruppen. De plockar inte bort barngrupper och skär inte i barnsamtal. Om det absolut skulle behövas så är verksamheter för barn det sista man drar ner på.

- Inom tekniska förvaltningen har man en ansträngd ekonomi i nuläget och det skärs ner över hela linjen.
- Förra året startades en ny fritidsgård, så på det har man satsat.
- Kommunen har ett starkt föreningsliv, med vilka man även har en lokal överenskommelse.
- Resultat från en folkhälsoundersökning har nyligen kommit och där ser man att olycksfall bland barn är vanligt. Detta gör man nu en handlingsplan för. Invånarnas socioekonomi är relativt låg i Trelleborg, vilket kan spela in här.
- Hos överförmyndarenheten märker man att det är större risk att föräldrarna förbrukar barnens pengar om den familjens ekonomi sviktar, och man lägger då föreskrifter för föräldrarna för att de inte ska kunna använda pengarna. Genom detta ökar antalet ärenden hos överförmyndarenheten under en ekonomiskt svår period.
- De har inte sett någon generell ökning av behov såsom att fler barn äter i skolan, däremot har man sett det i vissa stadsdelar. I de mest socialt utsatta områdena bjuder skolan på frukost för att stötta familjerna.

Verksamhetsnära personal

- Personalen menar att denna fråga inte är något de kan påverka, utan att det ligger på politiken att prioritera. De själva lyfter fram till politiken vad de tycker.
- Ungdomsenheten berättar att det pågår en satsning på fritidsgårdar, förra året öppnade man en helt ny fritidsgård.
- Det finns en hel del tjänster som inte är lagstadgade, till exempel inom folkhälsoområdet. Det finns inga planer på att dra ner detta.
- IFO har ganska mycket förebyggande arbete, vilket inte är något man har skurit ner på under senare år. I det förebyggande arbetet upptäcker man behov som man inte annars skulle ha gjort vilket initialt kan innebära ökade kostnader; på sikt är det dock en besparing att upptäcka behoven tidigt. För närvarande har IFO inga besparingskrav, men det ekonomiska läget är något man hela tiden bevakar. De kan se att många familjer har det tufft; den generella uppfattningen är dock att majoriteten av invånarna inte påverkas något särskilt under en ekonomisk kris.
- Inom förskolan finns en stor kreativitet för att finna vägar som man kanske inte tänkt på från början. Varje år revideras styrdokumentet, vilket innebär att de hela tiden behöver tänka till utanför sin egen verksamhet för att se vad man kan göra. De värnar även extra om de nattöppna förskolor som finns i kommunen.

1.5 Hur följs barns trygga uppväxtvillkor upp?

Politiker

- Barnbokslutet följer upp arbetet med barnrättsfrågor. Detta bokslut kommer dock inte i samband med övriga bokslut i kommunen vilket gör det svårt att arbeta med.

- Genom att det dagliga arbetet dokumenteras kontinuerligt, följs arbetet med trygga uppväxtvillkor upp. I skolan finns till exempel rutiner för att hantera situationer som kräver kontakt med socialtjänsten eller annan part.

Ledande tjänstemän

- Barnbokslutet följer upp läget kring barns trygga uppväxtvillkor.
- När socialförvaltningen blir granskade synliggörs barns otrygga uppväxtvillkor. För deras del handlar det om individärenden.
- Samtliga förvaltningar, tillsammans med bland andra polismyndigheten och region Skåne, ingår Hälso- och trygghetsrådet.
- Det finns samarbete mellan olika aktörer i olika former. Ett exempel är samverkan mellan socialtjänst och skola kring barn som inte har det så stabilt.

Verksamhetsnära personal

- Den största uppföljningen sker i barnbokslutet.
- Arbetsmarknadsförvaltningen följer hur ekonomiska villkor ser ut och IFO följer upp hur många utsatta barn som lever i kommunen. Uppgifter lämnas till barnbokslut och till varje nämnds uppföljning.
- Varje skola har en likabehandlingsplan och det följs upp genom en enkät på ett eller annat sätt. Resultaten följs upp och ligger till grund för den årliga revideringen av likabehandlingsplanen.
- Det finns ett Hälso- och trygghetsråd som varje år ordnar trygghetsvandringar. Det är för alla medborgares behov men det är de mest utsatta grupperna som till exempel barn som man tänker mycket på.
- IFO har genomförandeplaner och det blir ett sätt att följa upp, i planerna är det barnen som berättar vad de gör. IFO jobbar enligt BBIC-metoden.

1.6 Sammanfattning styrprocesser

I Trelleborgs kommun har man nyligen antagit en barnrättsstrategi, i vilken barns uppväxtvillkor beskrivs. Barns trygga uppväxt villkor säkerställs i övrigt genom den barnchecklista som ska fyllas i inför varje beslut som rör barn. Flera av granskningsdeltagarna säger själva att de har dålig koll på hur barns rättigheter återfinns i de kommunövergripande styrdokumenterna. Dokument som nämns är istället skolplan, tillgänglighetsplan, likabehandlingsplaner och olika enhetsplaner. Några förvaltningar har effektmål som rör barn, andra har det inte. Arbetet följs upp genom att målen i styrdokumenterna följs upp, samt genom ett årligt barnbokslut.

En röd tråd i organisationen skapas genom att den kommunövergripande visionen bryts ner av alla nämnder. Vidare har man omorganiserat och bland annat skapat en bildningsnämnd som har hand om förskola och skola, vilket gör det lättare att samarbeta och att hålla ihop skolverksamheterna. För att säkerställa att arbetet med barnrättsfrågor håller över tid ligger

ansvaret på tjänster och inte på personer. De politiska blocken verkar vilja ungefär samma sak, enligt både politiker och tjänstemän. Barn är en prioriterad målgrupp i kommunen, besparingar verkar i princip ha uteblivit.

2. Inflytande och delaktighet

2.1 Vilka frågor berör barn/unga i perspektivet trygga uppväxtvillkor utifrån din nämnd/verksamhet?

Politiker

- För bildningsnämnden berör alla frågor barn och unga.
- Även för kommunstyrelsen är det i princip alla frågor, även om några frågor rör lite extra.
- Inom socialnämnden menar man att de barn som blir omhändertagna på något sätt är berörda. De vill upprätta någon form av trygghet för dessa barn och vill lyssna så mycket som möjligt för att veta vad de har att säga.

Ledande tjänstemän

- Socialförvaltningen har ett ständigt uppdrag att skydda barnen, och de ska höra barn i alla sammanhang där barn är berörda. Efter ålder och mognad så det kan ske på olika sätt.
- På samhällsbyggnadsförvaltningen har de bland annat hand om miljöfrågor, samhällsplanering och hållbarhetsfrågor. I de fall då många delar i ett ärende berör barn så bjuder de in dem, i annat fall inte.

Verksamhetsnära personal

- IFO menar att det är viktigt i till exempel familjerättssammanhang att barn får komma till tals. Detta är inte frivilligt, utan styrt av lag.
- I planering- och byggfrågor där till exempel trafik, tillgänglighet, risker och buller är barn viktiga.
- Det finns en samverkansgrupp där skola, polis, socialtjänst och fritidsgårdar ingår, där de jobbar med hur de kan få in barns synpunkter. Ett exempel på vad de har gjort är att de gått ut till skolorna och frågar hur de skulle vilja använda skolans lokaler efter skoltid.

2.2 På vilka sätt får barn och unga möjlighet och förutsättningar att vara delaktiga i ditt område?

Politiker

- Inom kommunen finns ett antal referensklasser som står till förfogande för alla nämnder att ställa frågor till som remissinstans.

- För de barn och unga som behöver hjälp med kommunikation finns ett datortek som tillhandahåller tekniska hjälpmedel så att alla, oavsett funktionsnedsättning, ska kunna vara delaktiga i undervisningen.
- Samhällsbyggnadsnämnden lyfter att barn är delaktiga i detaljplanearbetet och just nu har de ett antal planer som är aktuella för barn. De arbetar även med hållbar utveckling och med naturupplevelser för barn, att till exempel se till att det finns busskort för unga så att de kan komma ut i naturen. Förvaltningen har också ett samarbete med Trafikverket där barn och unga är delaktiga.
- Bildningsnämnden har etablerat kontakt med ungdomsforum och letar efter nya sätt att hålla kontakt med dessa.
- Alla elever i Trelleborg har möjlighet att lämna elevmedborgarförslag till bildningsnämnden.
- Skolinspektionen har haft en del synpunkter på hur man jobba med inflytande på vissa skolor, så där finns en del att jobba på.
- Med de barn som av olika skäl har en god man eller som anländer till Trelleborg som ensamkommande flyktingbarn har man en dialog för att tillvarata deras tankar.
- Ett exempel på ett medborgarförslag som inkommit till tekniska nämnden och som sedan blivit verklighet är byggande av en skatepark. Det är i övrigt upp till varje nämndeman att se till att berörda personer får komma till tals, oavsett vilka grupper det gäller.
- Inom socialnämndens verksamhet finns regler kring hur barn ska vara med och bestämma.

Ledande tjänstemän

- Under sommaren 2013 anställdes åtta sommarjobbare i gymnasieåldern under tre veckor för att lösa ett uppdrag åt kommunen. Deras uppdrag var att ta fram en form för det ungdomsforum för dialog och inflytande som skulle testas under ett år. Det är sagt att under det här året ska varje nämnd anlita detta forum minst två gånger, och det händer att vissa anlitar dem regelbundet. Ungdomarna får ersättning vid de tillfällen då de anlitas. Nästa sommar hoppas de hitta åtta nya unga personer som ska fortsätta arbetet. Ungdomsforum upplevs som jättebra av flera förvaltningar, bland annat berättar samhällsbyggnadsförvaltningen att de brukar nyttja dessa ungdomar.
- Tekniska nämnden har byggt en generationspark, och i arbetet med denna fördes dialog med barn och unga. Generationsparken innehåller en skatepark, och i anslutning finns en lekpark, boulebana och ett utegym. De ser att det finns mer möjligheter i framtiden.
- På samhällsbyggnadsförvaltningen anser man att en barnchecklista kan bli tung och jobbig att fylla i.

- Överförmyndarenheten gör tillsyn för att säkerställa att barns tillgångar förvaltas på rätt sätt. Det ingår i lagstiftningen. Enligt lag får barn som fyllt 16 år till viss del råda över sin egendom, så då förs dialog kring vad barnet i fråga vill använda sina pengar till. Innan dess förs ingen dialog direkt med barnen.
- Tekniska förvaltningen arbetar med barnperspektivet när det gäller till exempel utformning av säkra skolvägar, lekplatser och övriga gångvägar. De fyller inte i barnchecklistan varje gång, istället ligger ansvaret hos varje medarbetare att beakta detta. De har även haft undervisning gällande trafiksäkerhet för barn i skolan.
- Barn har möjlighet att lämna in medborgarförslag och det kommer in alla möjliga saker.

Verksamhetsnära personal

- Ungdomsenheten har en enkät som går till alla fritidsgårdar. I enkäten frågas bland annat om de känner sig trygga på vägen till och från gården. Det finns även gårdsråd, genom vilka ungdomarna lär sig demokrati.
- Det finns en tillgänglighetskommitté där personer med funktionsnedsättning i olika åldrar finns representerade. Ofta förs dialog med föräldrar, men kommittén är även en kanal för barnen att föra fram sina idéer och synpunkter.
- Skolan jobbar ständigt med att barnen ska vara med i så många sammanhang som det går. Verksamheten blir mycket bättre om eleverna känner sig delaktiga och har ett stort inflytande. Elever har många synpunkter som de lyfter fram, bland annat kring rastverksamhet. Ju mer de vuxna lyssnar desto bättre blir det.
- Trelleborg hade nyligen en skolinspektion, och en punkt som kom upp var hur de jobbar med att säkerställa delaktighet i vardagen. De flesta skolor har flera olika formella råd, men det är i vardagen som barnen verkligen behöver vara med.
- Inom förskolan arbetas det intensivt med att lära barnen att uttrycka sina tankar och önskemål, samt att de ska känna att de blir lyssnade på.
- Samhällsbyggnadsnämnden har beslutat att ett antal skolor ska delta inför beslut i ett visst antal ärenden varje år.

2.3 Vilken betydelse tillmäts barnens åsikter?

Politiker

- Huruvida barns och ungas åsikter gör skillnad råder det lite olika tankar kring. Några tror att de helt klart har betydelse, medan andra är mer tveksamman. Någon menar att åsikter inte alltid gör skillnad, eftersom barns och ungas medverkan i processen inte per automatik innebär att de får som de vill. En annan aspekt som lyfts är att det kan vara en viss skillnad mellan vuxenvärlden och barnvärlden när det gäller verkställandet; barnen har ett betydligt kortare tidsperspektiv.

- Enkäter delas ut en gång om året där barn får bland annat få svara på frågor om hur de mår. Resultaten synliggörs men det är svårt att säga att det gör någon skillnad. Politikerna tror dock att det gör skillnad.
- De är viktigt att skilja på vilket perspektiv man har, så man inte tror att man har tagit hänsyn för att man utgår från sitt egna barnperspektiv. Dialogen ska pågå hela tiden, och anledningen till att de har ungdomsforum sedan en tid tillbaka är just för att ha en aktiv dialog med ungdomar. Nämnderna ska anlita ungdomsforum ett par gånger per termin för att hålla det levande. Man är genom detta en bit på väg, men det kan bli bättre.
- Nya regler för hur ungdomar ska väljas ut när de ska till praktikplatser har framtagits i samarbete med ungdomar. Ett förslag gick ut till elever i gymnasiet och blev annorlunda efter att de hade fått tycka till om det.

Ledande tjänstemän

- I arbetet med översiktsplanen så var unga med och man hade en omfattande dialog där massor med synpunkter samlades in. Ingen av granskningsdeltagarna kan säga säkert hur synpunkterna beaktades men det finns en övertygelse om att ungdomarnas synpunkter kom med. I arbetet med trafiksäkerhet finns barn inte med.
- Flera menar att detta är ett utvecklingsområde, att metoder och system för dialog och återkoppling måste utvecklas. Barn blir bara lurade en gång, nästa gång vill de inte vara med.
- På de flesta skolor finns matråd och där har det ibland framkommit synpunkter på att barnens förslag inte kommer med; barnen känner att de vuxna struntar i vad de säger.

Verksamhetsnära personal

- Inom gymnasiet har man elevskyddsombud. Dessa går egna skyddsronder och skriver protokoll där det föreslås nya aktiviteter för att få arbetsmiljön att fungera; resultatet används fullt ut vid förbättringsåtgärder. Sen har de även fokusgrupper på varje program där de berättar om vad de har för utveckling på gång, i dess grupper får eleverna också utvärdera lärarnas undervisning samt ge råd till lärarna. Råden tas upp vid varje terminsslut och är på så vis en direktpåverkan.

2.4 Hur hittar ni barn/unga för samtal?

Politiker

- För att hitta barn och unga för samtal besöker politikerna skolor och andra verksamheter, eller försöker få kontakt via sociala medier. Exempelvis har ungdomsforum en sida på Facebook.
- Någon tycker inte att man kan kräva att barn ska representera en hel grupp, små barn är mer individfokuserade. När barn ska representera andra barn finns också en risk att det blir en elit av barn som ska tycka och tänka i allt.
- Ibland får politikerna veta om barns åsikter genom att pedagogerna vidarebefordrar det som barnen säger.

Ledande tjänstemän

- Att barn kan tänka sig själva som representanter tror cheferna inte är något problem, ibland kanske barn tvärtom vara bättre på att tillvarata sina kompisars intressen än vad vuxna är. Däremot finns en risk att de tysta barnen inte kommer till tals.
- På sociala medier är det lätt att nå alla men det är inte säkert att alla vill säga vad de tycker.
- På kommunledningen har man fått i uppdrag att ta fram en e-strategi för hela organisationen. För att utforma denna har de samarbetat med en skolklass som gjort marknadsundersökningar, därefter presenterades resultatet för tjänstemännen. När strategin antas så ska eleverna få vara med.
- Hälso- och trygghetsrådet anordnar trygghetsvandringar, där utgår man ofta från en skola. Vandringarna har tidigare varit till för tjänstemän, men de senaste gångerna har även medborgare generellt och ungdomar specifikt bjudits in.
- Ett annat sätt att föra dialog är via mejl, sociala medier och insändare i vanliga medier. Det är alla möjliga invånare som hör av sig, bland annat barn.
- Elevråden är aktiva. För att besvara frågor som rör särskilda förvaltningar så åker den berörda förvaltningen ut till det elevrådet för att prata om frågan. Därefter får rådet återkoppling om hur förvaltningen gått vidare med frågan.

Verksamhetsnära personal

- Personalen från skolan berättar att man i klasserna har pratat om vem man representerar, sig själv eller andra (till exempel klassen). De pratar om vikten av att eleven som ska representera känner sig just som en representant för de den ska representera.
- Inom det projekt som samhällsbyggnadsförvaltningen har drivit tillsammans med Trafikverket kring centralstationen är det ofta som barnens synpunkter handlar om mycket specifika detaljer. Det kan till exempel vara att de vill att en viss cafékedja ska finnas i den nya stationen. Detta är något som tjänstemännen behöver lära sig att tolka för att hitta kärnan i.

2.5 Hur får barn och unga återkoppling när de deltagit i dialog, samtal, enkäter etc?

Politiker

- Politikerna menar att återkoppling är svårt och kan göras bättre. Ofta lyssnar man på barn och tar beslut bland annat utifrån deras synpunkter, men därefter är man generellt dålig på att återkoppla. Återkoppling är dock mycket viktigt, framförallt vid dialog med små barn och även ungdomar. Ett förslag som uppkommer från en politiker är att man ganska lätt borde kunna återkoppla via sociala medier.
- Någon menar att om man inte följer upp så kan man lika bra låta bli att besluta något.

Ledande tjänstemän

- Detta är en brist, inte bara återkopplingen till barn och unga utan det kan ju även gälla återkoppling till alla målgrupper både externt och intern inom vår organisation. Man menar att det handlar om en värdegrund och att ha respekt för varandra.

Verksamhetsnära personal

- Enligt skolpersonalen så är återkoppling lätt eftersom de har regelbundna möten med barn och unga. Om barnen kommer med förslag så måste man se till att det går att genomföra, alternativt berätta om varför det inte går att genomföra.
- Återkopplingen i projektet kring centralstationen har skett. Det upplevs ha tagit mycket tid och det är en pedagogisk utmaning bland annat eftersom vissa delar ibland kan ta flera år att få klara i ett sådant stort projekt. Samrådsredogörelser tas fram, där alla synpunkter som kommer in bemöts.
- De små barnen kanske inte alltid pratar men det gäller att lära sig att lyssna av ändå, menar en person från förskolan. Ofta vill barnen att saker och ting ska ske omedelbart och då det inte går brukar de göra upp en plan för hur man på sikt kan genomföra barnets förslag tillsammans.
- Inom IFO är ett fokus att alltid säga till barnen vart de kan vända sig för att föra frågan vidare om det behövs. Kommunikationen måste vara barnanpassad, så att barnen förstår.
- En idrottsförening där eleverna är representerade i styrelsen har startats. I denna förening är det de äldre eleverna på högstadiet som driver idrottsverksamhet för de yngre. Högstadieungdomar är också ledare på aktiviteterna.

2.6 Sammanfattning inflytande och delaktighet

Flera förvaltningar och nämnder menar att samtliga deras frågor rör barn och ungdomar. Barn har möjlighet att komma till tals på flera olika sätt i Trelleborg. Några formella forum genom vilka barn har möjlighet att påverka är råden inom skolan, tillgänglighetsråd och ungdomsforum. Barn och ungdomar har även möjlighet att lämna medborgarförslag och politiken använder sig av referensklasser. Flera exempel där barn är delaktiga i samhällsplaneringen nämns, bland annat vid skapandet av en generationspark och vid ombyggnation av centralstationen. Man har även enkäter inom olika områden där barn får berätta om hur det mår bland annat. Återkopplingen till barn och unga kan enligt samtliga granskningsgrupper bli bättre, även om det finns exempel på där det fungerar väl.

3. Framtid

Var och en av gruppdeltagarna har skrivit egna avsiktsförklaringar som lämnats till granskningsgruppen. Avsiktsförklaringarna redovisas i sin helhet i bilaga 2.

3.1 Reflektioner utifrån avsiktsförklaringarna

Politiker

- Politiken säger också att de ska bli bättre på att sätta ner foten när något är fel; till exempel genom att återremittera ett ärende om det i utredningen ej tagits hänsyn till barnen.
- Att göra barn och unga delaktiga i budgetprocessen är ett annat utvecklingsområde. Budgeten är det starkaste styrmedel som kommunen har och i nuläget är barn inte alls delaktiga. En dialog borde föras. Ett alternativ är att särskilda medel avsätta för att barn och unga själva ska få bestämma om just den delen. Många gånger är det den vuxnas barnperspektiv och inte barnets perspektiv som används i beslutsprocesser. Att bjuda in ungdomsforum till en dialog om budget är ett förslag.
- Vidare kan man bli tydligare kring hur man ska ta till vara på barns och ungas synpunkter i beredningsprocessen.

Ledande tjänstemän

- Att skapa ett engagemang kring frågorna är den största utmaningen för samhällsbyggnadsförvaltningen. Insatserna är oftast långsiktiga och effekterna kanske inte kommer förrän 10 år framåt i tiden. Då gäller det att det finns en insikt så att man kan skapa ett engagemang.
- Ett tryggt samhälle för alla är en annan framtidsdröm; att undvika utanförskap och segregation. För att åstadkomma detta behövs mer förebyggande arbete, vilket även ingår på planen för Trelleborgs kommun.
- Någon berättar om att denna skulle vilja testa att ha en ungdomsdialog, för att se hur det funkar och så kan man utveckla arbetet utifrån det.

Verksamhetsnära personal

- Om fyra år hoppas personalen att allt är mycket bättre. Att man har kommit en bit på vägen med tillgänglighetsarbetet; att kommunen är mer tillgänglig, användbar och begriplig är en förhoppning.
- Samverkan är ett utvecklingsområde för framtiden, något som flera i gruppen tar upp. Att kontakterna mellan förvaltningarna ska bli bättre och att olika områden har en förståelse för varandra och vet vem man ska kontakta är en önskan.
- Från förskolan hoppas man på att få till mer aktiviteter för att underlätta för föräldrarna att ha tid för sitt föräldraskap, och bland annat förbättra möjligheterna till kontinuitet på nattöppna förskolor. En vision kan vara att kommunen är den bästa arbetsgivaren för föräldrar.
- IFO vill kunna arbeta mer utifrån evidensbaserade metoder. Detta gör de redan nu, men i framtiden bör de ha kommit ännu längre.
- Barn i ekonomiskt utsatta situationer bör prioriteras.

- Det är viktigt att redan från tidig ålder, i högre grad än nu, lära barn att föra sin egen talan. Alla barn och ungdomar ska känna att de har en möjlighet att påverka.
- Det krävs en större kunskap och insyn bland de som tar beslut om hur resurserna används.
- En definition av trygga och otrygga uppväxtvillkor behöver göras för att göra det mätbart. Det behövs på nationell nivå. Utifrån det kan man sätta mål, och bestämma vad som är okej och vad som inte är okej.

3.2 Sammanfattning framtid

När granskningsdeltagarna får skriva egna avsiktsförklaringar kring vad som krävs för att alla barn ska ha trygga uppvillkor om fyra år, samt vad de själva kan göra för att uppnå detta, inkommer en mängd förslag. Exempel är att låta barn vara delaktiga i budgetprocessen, att förbättra barns möjligheter att vara delaktiga i samhället bland annat genom att de verkligen ska bli lyssnade på, att öka kunskapen om barnrättsfrågor bland tjänstemän och politiker och att förbättra samarbetet mellan och inom förvaltningar och nämnder. Ungdomsforum är en instans man vill fortsätta ha och använda ännu mer. Återkoppling till barnen är ett annat område som kan utvecklas.

Bilaga 1. Deltagare

Politiker

Tina Järvenpää (fp), kommunstyrelsens vice ordförande
Inger Hansson (m), kommunfullmäktiges ordförande
Catherine Persson (s), oppositionsråd
Lars Mikkela (m), bildningsnämndens ordförande
Patrik Holmberg (c), samhällsbyggnadsnämndens ordförande
Marianne Ohrlander (m), socialnämndens ordförande
Eric Samuelson (m), tekniska nämndens ordförande
Håkan Sjöberg (m), överförmyndarnämndens ordförande

Ledande tjänstemän

Charlotte Rosenlund-Sjövall, strategisk chef, Kommunledningsförvaltningen
Ingela Ellerstedt, enhetschef Överförmyndarenheten, Kommunledningsförvaltningen
Kent Naterman, förvaltningschef, Räddningstjänsten
Rune Brandt, tf förvaltningschef, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Eva-Lena Sanderberg, tf förvaltningschef, Serviceförvaltningen
Sara Åhlander, tf socialchef, Socialförvaltningen
Martin Nilsson, förvaltningschef, Tekniska förvaltningen

Verksamhetsnära

Susanne Larsson, folkhälsosstrateg, avdelning för Strategi och kommunikation, kommunledningsförvaltningen
Lilian Müller, tillgänglighetssamordnare, avdelning för Strategi och kommunikation, kommunledningsförvaltningen
Ingrid Wall, informationschef, avdelning för Strategi och kommunikation, kommunledningsförvaltningen
Ann-Katrin Sandelius, plan- och byggchef, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Majvi Wijk - rektor förskola
Lennart Larsson - rektor grundskola
Göran Andersson- rektor Söderslättsgymnasiet
Anette Persson, föreståndare inom Ungdomsenheten
Joachim Andersson, enhetschef Socialförvaltningen (Mottagning och utredningsenhet), socialförvaltningen
Mikael Wejsfelt, enhetschef Råd och stöd-enheten, socialförvaltningen
Marina Holmgren, enhetschef LSS, socialförvaltningen
överförmyndarhandläggare